

| Lepšia hodnota za verejné peniaze

Ako dosiahnuť *viac za menej*

Martin Filko, Štefan Kišš, Ľudovít Ódor

21. marec 2016

Kde nájsť peniaze na priority?

V kombinácii lacnejšieho a účinnejšieho štátu vďaka lepším procesom a rozhodovaniu

- Na štrukturálne vyrovnaný rozpočet potrebujeme konsolidáciu aspoň 1,5 % - 2,5 % HDP
 - Nárast daňových sadzieb je nepravdepodobný, a len boj proti únikom nepostačí
 - Plošné škrty sa vyčerpali, zmrazovanie investícií nás dobehne
- Vo väčšine oblastí verejného sektora dosahujeme podpriemerné výsledky nielen voči vyspelým krajinám, ale aj voči V3
- Nevieme povedať dopredu ani následne, ktoré rozhodnutia vlády zvyšujú blahobyť a ktoré nie

Príklad: Investícia Najlepšie novú nemocnicu postaviť štátom

- Urobiť minimum plus zvýšenie efektívnosti je hranične finančne najvýhodnejšia možnosť
- Vzhľadom na ostatné benefity sa rekonštrukcia alebo výstavba novej budovy štátom javia ako lepšia možnosť
- Stavať prostredníctvom PPP sa oplatí len v prípade, ak súkromník dokáže hospodáriť výrazne lepšie ako manažment verejného sektora

Alternatívy			Náklady		Prínosy	
	NPV	IRR	kvantifikované	nekvantifikované	kvantifikované	nekvantifikované
Nerobiť nič	-899	N/A				
Urobiť minimum	-91	-3,5 %	Nevyhnutné opravy, prevádzkové náklady		Úspora prevádzkových nákladov – zvýšená efektivita	
Rekonštrukcia	-99	-4,0 %	Rekonštrukcia, prevádzkové náklady		Úspora prevádzkových nákladov – zvýšená efektivita + rekonštrukcia	Lepšie podmienky poskytovania zdravotnej starostlivosti, vyšší komfort užívateľov, lepšie podmienky pre zvýšenie efektívnosti
Výstavba novej budovy UNB štátom	72	2,9 %	Výstavba, prevádzkové náklady		Úspora prevádzkových nákladov – nová budova	Najmodernejšie podmienky poskytovania zdravotnej starostlivosti, optimalizované priestory pre zvýšenie efektívnosti
Výstavba novej budovy UNB cez PPP	-387	-19,5 %	Výstavba, prevádzkové náklady		Úspora prevádzkových nákladov – nová budova	Minimálne riziko navýšenia výdavkov pre štát, potenciálne vyššia prevádzková efektivita súkromníka ako štátu

Príklad: Prevádzka

Benchmarkovanie emisií slovenských vládnych dlhopisov

- Nevydávajme štátne dlhopisy oveľa drahšie, než je súčasná trhová cena starších emisií
 - absentuje analytický nástroj, podľa ktorého by bolo možné účinne vyhodnocovať rozhodovací proces pri tvorbe stratégie riadenia verejného dlhu, benchmarkovaní emisií na primárnom trhu a optimalizácií úrokových nákladov
- Porovnali sme 9 emisií slovenských štátnych dlhopisov medzi rokmi 2010 až 2016 v celkovej hodnote takmer 14 mld. eur
- Oproti našej sekundárnej krivke (odvodenej trhovej ceny dlhopisov na sekundárnom trhu) boli ceny primárnych emisií vyššie o 235 mil. eur
- Realisticky, pri porovnaní prémie, koľko platia Fíni oproti *svojej* sekundárnej krivke, sme mohli ušetriť 155 mil. eur

Príklad: Regulácia Dostali sme na solar?

- Spätný pohľad: regulácia v 2010 a prvej polovici 2011
- Štátom garantovaná výkupná cena elektriny vyššia oproti burzovej cene elektriny asi 35 eur/MWh po dobu 15 rokov
- Ak by sme namiesto slnka podporili iný zdroj OZE (napr. vietor alebo vodu), úspora na horizonte 15 rokov by bola viac ako 1,5 mld. eur

Variant	Čistá súčasná hodnota (mil. eur)	Úspora oproti regulačnému rámcu 2010-11
Regulačný rámec 2010-11	-1 955	
Dotácie elektriny zo slnka na úrovni výrobných nákladov	-1 371	584
Najlacnejší druh elektriny z OZE	-434	1521

Tri roviny nášho návrhu

- Filozofická zmena
 - „V súlade so zákonom“ nestačí
 - Najlepšie z možných rozhodnutí
 - Bremeno zdôvodnenia rozhodnutia je na vláde
- Reforma inštitúcií
 - **Nevymýšľame koleso (CPB, NAO)**
 - Existujúce kapacity
 - Schopnosť ovplyvniť rozhodnutia
 - Konflikt záujmov
- **Dáta a analytické nástroje**

Musíme zvýšiť hodnotu za peniaze

- ekonomicky hodnotiť všetky rozhodnutia verejného sektora - prevádzku, investície, politiky a reguláciu
- predbežne (ex ante) vládnu agentúrou aj následne (ex post) nezávislou agentúrou
- na úrovni jednotlivých väčších projektov/rozhodnutí, ale pravidelne aj celej výdavkovej obálky (revízie výdavkov)
- klásť dôraz na výsledky (programové rozpočtovanie)
- porovnávať sa voči najlepším doma aj v zahraničí, verejne, transparentne a s dobrými údajmi

Optimálne rozdelenie úloh

Zdroj: autori

Vypočítať hodnotu za peniaze znamená

Ekonomicky, nielen formálne, účtovnícky a čiastkovo (na verejné financie, podnikanie a pod.):

1. Pomenovať ciele
2. Rôzne možnosti ako ich dosiahnuť
3. Kvantifikovať všetky náklady a prínosy pre celú spoločnosť
4. Kvantifikovať v súčasnej hodnote
5. Kvantifikovať neistotu

Do marca 2016 proof of concept v troch rezortoch

Ministerstvo financií (IFP)	Ministerstvo školstva (IVP)	Ministerstvo práce (Analytické centrum)
Finančná správa	Regionálne školstvo	Úrady práce
Benchmarkovanie prevádzky	Politiky a benchmarkovanie prevádzky	Politiky a benchmarkovanie prevádzky
200 mil. eur	1,5 mld. eur	300 mil. eur
Lepšia hodnota za súčasnú náklady	Vyššie platy učiteľov	Lepšia hodnota za súčasnú náklady

Tu je Rodos - čo nás naučil

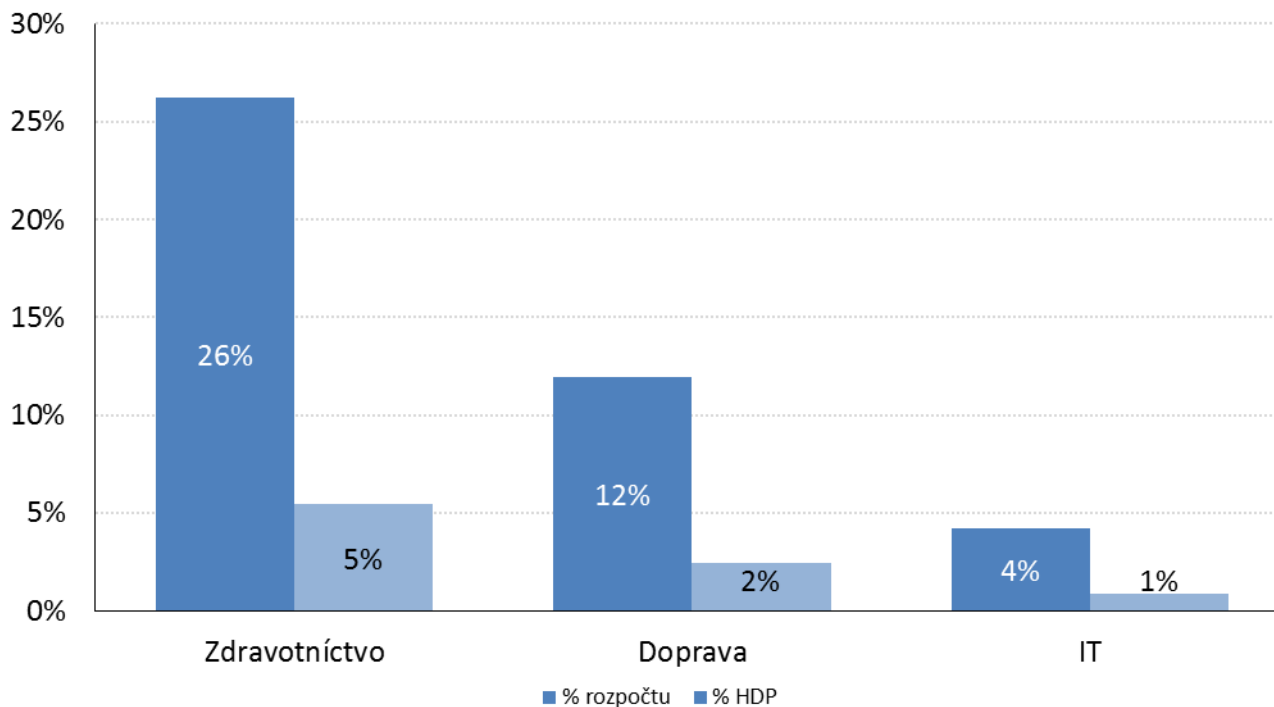
- Velké príklady z minulosti (PPP diaľnice, daňové úniky, referencovanie cien liekov) priniesli stovky miliónov ročne
 - Ale skôr ad hoc, s vypätím síl, a so šťastím
- Nevýhodná PPP nemocnica nepokračuje
- Obchvat sme zlacnili o 58 percent
 - Neistota ohľadne SEB
 - Nepreskúmali (sme) alternatívy
 - Aj tak bol schválený, aj keď nie podpísaný
- Referencovanie cien pomôcok donieslo 8 mil. eur ročne
- Kritériá pre stimuly sa používajú, ale aj gameujú a ignorujú
- Benchmarkovanie primárnych emisií voči sekundárnemu trhu viedlo ku verejnému konfliktu s Ardalom
- **Vieme si povedať svoje, ale...**
 - „95 percent nepriateľa je vnútri“

Významné zvýšenie hodnoty za peniaze (šetriť z miliárd)

- **Zdravotníctvo** - zmrazenie reálnych výdavkov, viac na efektívnejšie investície do nemocníc
- **Dopravná infraštruktúra** – predovšetkým diaľnice, aj železnice – hodnotenie investícií, zefektívnenie prevádzky
- **Informatizácia verejnej správy (IT)** - hodnotenie prevádzky a investícií

Revidujeme 40 percent výdavkov

Význam revidovaných oblastí v rozpočte a ekonomike

Proces

- Klúčová práca 3/2016-6/2016
- Zakotvenie v programovom vyhlásení novej vlády (koncept)
- V pendante ku NPR/PS (mandát)
- Mid-term report v lete
- Finálna správa ako príloha rozpočtu 10/2016

ToR Zdravotníctvo

Fiškálne ciele

Slovensko za posledných 10 rokov výrazne zvýšilo výdavky do zdravotníctva. K zásadnejším investíciám v lôžkových zariadeniach dlhodobo nedochádza, na úkor rastu prevádzkových nákladov. Revízia výdavkov sa zameria na možné úspory ako aj nevyhnutné investície:

- Realistické je tlmenie rastu výdavkov ktoré by tak mali oproti scenáru nezmenených politik rásť pomalšie o 100 mil. eur ročne oproti NPC, ktoré predpokladá rast odvodov (približne na úrovni 4 % rastu miezd).
- Investície do lôžkových zariadení – 3 nové nemocnice a 7 zásadných rekonštrukcií nemocníc v celkovom objeme 575 mil. eur v priebehu 4 rokov

Zdroje zdravotníctva po zohľadnení šetrenia a nevyhnutných investícií							
hodnoty v mil. eur.	2014 S	2015 S	2016 NPC	2017 NPC	2018 NPC	2019 NPC	2020 NPC
VZP - EOA *	2 773	2 882	2 888	3 066	3 268	3 487	3 720
VZP - poisťovní štátu **	1 212	1 349	1 285	1 321	1 365	1 426	1 494
Príspevok na činnosť OS ZZS	13	13	14	14	15	15	16
Príspevok na činnosť NCZI	10	10	10	11	11	12	12
Výdavky kapitoly MZ SR	60	64	66	68	71	74	77
Zdroje spolu	4 068	4 319	4 263	4 480	4 729	5 013	5 319
Šetrenie				-96	-151	-219	-389
Investície do fakultných nemocníc				144	144	144	144
Spolu	4 068	4 319	4 263	4 528	4 722	4 938	5 073
rozdiel oproti RVS 2016 - 2018			-58	116	83		

Výsledkový cieľ

Napriek tomu, že Slovensko vynakladá na zdravotníctvo väčší podiel HPD ako je priemer V3, vo výsledkových ukazovateľoch zdravotného stavu obyvateľov zaostáva. Výsledkové ciele pre zdravotníctvo dosiahnuteľné v horizonte 4 rokov (detailný popis v prílohe):

- znížiť počet odvrátiteľných úmrtí na úroveň V3.

Čo potrebujeme pre úspech ?

- Politickú podporu na najvyššej úrovni – iniciatíva je buď prioritou, alebo nie je
- Jasný politický cieľ – komu pridať, komu zobrať, čo dosiahnuť
- Súčinnosť kľúčových aktérov - rezorty a ich rozpočtové sekcie
- Veľa kvalitných pešiakov - klon IFP na kľúčových ministerstvách, ÚV a NKÚ
- Kvalitné a ľahko dostupné dáta - všetky, zákonne vymožitelné
- Finančnú flexibilitu - kde EÚ fondy nestačia alebo sú nepružné
- Dôveru a podporu verejnosti